Леон Попек, Ексгумації на Волині в 1992–2015 рока

З 1992 року я брав участь в пошукових та ексгумаційних роботах на Волині в Україні, організатором або співорганізатором яких була Рада охорони місць памяті боротьби та мучеництва. Ексгумації передував копіткий пошук останніх живих свідків, збір спогадів, історій та фотографій, а також архівні запити не лише в польські архіви, а й в обласні архіви Луцька, Рівного та Житомира. Таким чином зібрану інформація було перевірено завдяки допомозі доброзичливо налаштованого місцевого українського населення під час виїздів на місця - в райони, де часто не залишилося жодних слідів від спалених у 1943 році сіл, населених поляками. Незважаючи на докладені зусилля польсько-українська група археологів часто не віднаходила останків поляків, вбитих УПА. Причини були різними: найчастіше пошук відповідного місця ускладнювала відсутність будь-яких будівель, які залишилися від зруйнованих поселень, або іншого об’єкту орієнтації; здійснена в післявоєнний період меліорація; іноді - насаджений в місцевості, де колись було село, ліс; будівництво нових населених пунктів і доріг, а також відсутність свідків. Місцеве українське населення у багатьох випадках були переселенцями, які переїхали сюди з інших частин України, Росії та Польщі уже після 1945 року.

Перші ексгумації було проведено в серпні 1992 року в Острівках та Волі Островецькій в Любомльському районі на Волині. Викопано останки з двох ям (котрі складно назвати могилами), в яких було поховано понад 323 особи поляків, убитих членами ОУН-УПА 30 серпня 1943 року. Церемонія урочистого перепоховання за участю представників польської та української влади відбулася на давньому римо-католицькому цвинтарі в селі Острівки 30 серпня 1992 року.

На межі липня та серпня 2011 року польські та українські археологи за підтримки численних волонтерів з Корпусу добровільної праці, колишніх мешканців та членів їх родин, провели ексгумацію останків понад 317 поляків, убитих ОУН-УПА 30 серпня 1943 року і похованих у п’яти могилах в Острівках та Волі Островецькій. Урочисте перепоховання відбулося 30 серпня 2011 року на цвинтарі в Острівках.

У вересні 2013 року, в 70-ті роковини геноциду поляків на Волині, проведено ексгумацію 81 останків поляків, вбитих УПА 30 серпня 1943 року в місцевості Гай (Ковельський район на Волині). 19 жовтня 2013 року на давньому парафіяльному цвинтарі в с. Сокіл відбулося урочисте перепоховання за участю представників польської та української влади а також римо-католицького духовенства.

Чергові археологічні розкопки польсько-українська дослідницька група здійснила в травні та серпні 2015 року. В їх ході в Острівках віднайдено одну спільну могилу, в якій знаходилися останки 33 осіб (22 чоловіків, 5 жінок та 6 дітей), а у Волі Островецькій могилу,

в якій була похована жінка. Урочисте перепоховання відбулося 30 серпня 2015 року у 72-і роковини вбивств.

Др.Леон Попек

Фотографії з Острівків, Волі Островецької та ексгумації в Гаї (Ковельський район). Автор фотографій – Леон Попек.

Фотогалерея